

Mikkelin kaupunki *Palvelut ja tulevaisuus -ohjelma*

Toimeksianto ja tavoite

- Päästyään TA-keskustelussa sopuun joulukuussa 2021 päätöksentekijät linjasivat, että vuoden 2022 tilinpäätös saadaan tasapainoon etsimällä 3,7 miljoonan euron summa, ja lopulliseen tasapainoon vaaditaan löydettäväksi yhteensä 7,5 miljoonan euron vuosittainen summa.
- Vuoden 2022 talousarviota tasapainottamaan vaaditaan lisäksi työntekijöiden vapaaehtoisuuteen perustuvaa yhden miljoonan euron keinokokonaisuutta.
- Edellisen tavoitteen vuoksi päätöksentekijät antoivat toimeksiannon, jonka tavoitteena on Mikkelin kaupungin talouden uuden sopeutusohjelman valmistelu, jonka tavoitteena on laatia **päivitetty toimenpidesuunnitelma talouden tasapainottamiseksi**.
- Suunnitelman laatimisen pohjana on kaupungin kolme aiempaa sopeutusohjelmaa ja vuoden 2021 talousarviovalmistelun lisäsäästötoimenpiteet, jotka yhdistyvät osaksi uutta ohjelmaa.
- **Valmistelun tuotoksena on yksi yhtenäinen sopeutusohjelma, jossa on sekä uuden valmistelun tuloksena syntyviä uusia toimenpide-ehdotuksia, että aiempien sopeutusohjelmien keskeneräiset, edelleen voimassa pidettävät säästötoimenpiteet.**
- Toimenpidesuunnitelman tulee sisältää **riittävä määrä** sopeutustoimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi ja siinä on oltava riittävän yksityiskohtaiset kuvaukset kustakin toimenpiteestä päätöksentekoa varten.
- Ohjelman valmistelua ja asetetun euromäärän tavoitteen saavuttamista ohjasi kaupunginhallitus ohjausryhmänä.

Patu-ohjelman tausta ja tavoite

- TA2022 sisältää aiempien säästöohjelmien vuoteen 2022 kohdistuvat toimenpiteet. Säästöohjelmien koonti on [TA-kirjan lopussa](#).
  - www.mikkeli.fi → Tietoa Mikkelistä → Hyvinvointi, strategia ja talous → Talous
  - TAI lue älypuhelimella kameralla oikealla näkyvä QR-koodi
- Aiemmin päätetyt säästötoimet eivät ole riittäviä. Pääsyy kestävämmän paljon kasvaneet sote-kulut; vuosikustannuksen kasvu vuodesta 2017 vuoteen 2021 on yli 57 miljoonaa euroa.
- Patu-ohjelmassa on talouden tasapainottamiseksi *uusia* säästötoimia, jotka toteutettava aiemmin linjattujen säästöjen *lisäksi*.
  - *Kaupungin taloushaasteiden kaksi osaa:*
    1. *Taseeseen kertynyt alijäämä saatava katettua*
    2. *Tulevien vuosien tuloslaskelmat saatava ylijäämäisiksi, jotta alijäämää ei kertyisi lisää*
- TA-käsittelyn linjaus: vuodelle 2022 löydettävä yhteensä 4,7 m€
  - Uusia säästötoimia 3,7 milj.€
  - Henkilöstön vapaaehtoisilla palkattomilla vapailla, lomarahavapailla 1 m€ säästötavoite
- Seuraaville vuosille (2023 →) tavoiteltavaksi asetettu uusi vuosittainen käyttötaloussäästö 7,5 m€.

	2022	2023	2024	2025
Aiempien säästöohjelmien toimenpiteet yhteensä	4 890 243	1 215 000	1 593 970	951 970

Tasapainotila per 12.3.2022

Paine per 12.3.2022

TP2021, verorahoitus 2022 vastaa kaupungin omaa arviota, inflaatio 2,5%

- Vuonna 2023 tuloksessa on 7-8 ME nykyisellä veroprosentilla maksettua, tilittämätöntä verotuloa.
- Tämä kuuluu sote-uudistuksen toteutukseen.
- Verotuloerässä 2022 on miljoonan euron talousarviokäsitelyssä päättäjien päättämä verotuloerä.

Mikkeli	Trendi:		2015-2020					
	TP 2019	Tp 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Asukasluku	53 134	52 583	52 194	51 783	51 380	50 982	50 588	50 193
Verotettava tulo	830 546	845 788	868 271	893 770	1 041 906	1 000 220	1 021 111	1 046 184
Veroprosentti	20,50	22,00	22,00	22,00	9,61	9,61	9,61	9,61
Toimintakate	-317 739	-328 388	-350 148	-354 400	-123 932	-127 978	-132 157	-136 464
Sopeutus		0	0	0	0	0	0	0
Muutos %:ia	2,67 %	3,35 %	6,63 %	1,21 %	-65,03 %	3,26 %	3,27 %	3,26 %
Verorahoitus	319 209	359 648	364 990	369 586	148 475	145 376	146 797	150 984
Verorahoituksen muutos 1000 e	8 663	40 439	5 342	4 596	-221 111	-3 098	1 420	4 188
Käyttökate	1 470	31 260	14 842	15 186	24 543	17 399	14 640	14 520
Rahoitustuotot ja -kulut	1 662	3 072	2 893	3 503	1 891	1 798	1 617	1 488
Vuosikate	3 132	34 332	17 735	18 689	26 433	19 196	16 256	16 008
Poistot	21 474	20 423	21 664	23 500	23 500	24 000	24 000	24 650
Satunnaiset tulot ja menot		0	0	0				
Ylijäämä/alijäämä	-18 083	9 448	-3 845	-4 651	3 093	-4 644	-7 584	-8 483
Kumulatiivinen ylij/alij.	-42 184	-32 736	-33 549	-38 201	-35 107	-39 751	-47 334	-55 817
Kumulatiivinen ylij/alij./as	-794	-623	-643	-738	-683	-780	-936	-1 112
Nettoinvestoinnit	33 803	46 761	22 063	29 187	40 863	35 650	28 275	22 739
Lainakanta 1000 eur	251 836	278 519	298 244	309 794	325 710	343 836	357 431	365 931
Lainakanta eur/as	4 740	5 297	5 714	5 983	6 339	6 744	7 066	7 290

Arviointimenettely

- Mikkelin kaupunkia uhkaa arviointimenettely 2023.

Konsernin kriisimittarit	TP 2019	Tp 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Peruskunnan alijäämä	-42 184	-32 736	-33 549	-38 201	-35 107	-39 751	-47 334	-55 817	-65 550	-76 712	-90 016	-105 021
..Alijäämää 4 peräkkäisenä vuonna					Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy
Konsernin alijäämä €/as	384	575	506	420	484	396	249	82	-112	-339	-613	-926
... 500 €/as ja 1000 €/as	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty
Konsernivuositote / poistot	75 %	119 %	91 %	90 %	103 %	90 %	85 %	84 %	81 %	79 %	75 %	73 %
Kunnan veroprosentti	20,50	22,00	22,00	22,00	9,61	9,61	9,61	9,61	9,61	9,61	9,61	9,61
Kons. lainakanta ja vuokravast	11 978	12 035	12 497	12 813	13 218	13 671	14 040	14 314	14 608	14 934	15 304	15 714
Kons. Laskennallinen lainanho	54 %	90 %	70 %	70 %	77 %	67 %	63 %	62 %	59 %	57 %	54 %	51 %
Konsernivuositote / poistot		Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Täyttyy
Kunnan veroprosentti		Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy
Kons. lainakanta ja vuokravast.		Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy
Kons. Laskennallinen lainanhoitok.		Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy
Montako	0	0	0	1	1	3	3	3	3	3	4	4

Keinot

- Asetetun tavoitteen saavuttamiseksi otettava käyttöön useilla aiemmillä sopeutuskiirroksilla hylätyt keinot ja uudet keinot.
- Mikkelin on jo useana vuotena sopeuttanut talouttaan suurillakin toimenpiteillä. Siksi jäävien keinojen valikoima on kaventunut.
- Patu-työssä on etsitty ne vapaaehtoiset palvelut ja lakisääteisissä palveluissa ne palveluiden osat, joihin lakisääteisyttä loukkaamatta voidaan koskea.
- Valmisteluaika oli lyhyt, joten moni enemmän valmistelua ja aikaa vaativa toimenpidekokonaisuus on siirretty siirretään jatkovalmisteluun. Osaan niistä liittyy kaupungin lisäksi muitakin osapuolia.
- Itäisen alueen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kokonaisuus rajautui ajallisesti pois työn alussa tehtyjen päätösten vuoksi.

Kohdentamaton henkilöstö

Henkilöstö

- Määräaikaiset, jotka eivät ole sijaisia, kohdentuminen myöhemmin
  - Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2021 lopulla 389 määräaikaista työntekijää, joista 153 oli sijaisia. Loput työntekijät, 112, olivat eri perusteella olevia "aitoja" määräaikaisia. Tähän joukkoon kohdistetaan tavoite 5-10 henkilötyövuoden vähentämiseen. Säästön tavoite on 150.000 e vuonna 2022.
- Budjettiin varatut palkkausvarat, joita ei ole käytetty
  - Kaupungin budjettiin on varattu henkilöstömäärärahoja, jotka eivät tule käytetyksi. Tämä varaus poistetaan talousarviosta. Varaus vastaa pysyvästi arviolta 4-5 henkilötyövuotta, euroina 420.000 vuonna 2022. Tästä 228 000 euroa on kertaluontoista.
- Palkkauksen täyttölupamenettely
  - Vaikeassa taloustilanteessa kaupunki tiukentaa operatiivisesti sovittavalla tavalla täyttölupamenettelyä. Käytännössä tarkentuvan menettelyn tiukennuksen seurauksena tavoitellaan pysyvästi 1-2 henkilötyövuoden säästöä, 80.000 euroa vuonna 2022.

Henkilöstö	Ajankohta		Htv/min	Htv/max	2022	2023	2024	Kertaluontoista
Määräaikaiset, jotka eivät ole sijaisia (kohdentuvat myöhemmin)	2022	150 000	5	10	150 000	0		
Budjettiin varatut palkat, aleneva htv- määrä kohdentuu myöhemmin	2022	420 000	4	5	420 000	0		228 000
Palkkauksen täyttölupamenettely, htv- määrä kohdentuu myöhemmin	2022	80 000	1	1	80 000	0		
Yhteensä		650 000	10	16	650 000	0	0	228 000

Konserni- ja elinvoimapalvelut

Konserni- ja elinvoimapalveluiden sopeutukset

- Konserni- ja elinvoimapalveluihin kohdentuu henkilöstösuunnitelman mukaisesti 11 htv:n säästö, joka toteutuu euroina lähes tasasuuruusina erinä 2022 ja 2023. Säästön kokonaisvaikutus toimintakatteeseen on 577.142 euroa.
- Otavan lähipalvelupisteestä laaditaan uusi sopimus palveluista vuonna 2023. Toimenpiteen toimintakatevaikutus on 16.000 e.
- Konsernipalveluiden kehitysrahoja voidaan leikata vuonna 2022 102.000 euroa ja seudullisia hankerahoja tilapäisleikkauksella vuonna 2022 293.000 euroa. Tämän lisäksi voidaan erityisiin hankerahoihin tehdä vain vuonna 2022 vaikuttava 50.000 euron tilapäinen leikkaus.
- Vaaleihin kohdistuu kaksi leikkausta. Ensimmäinen liittyy ulkovaalitelineiden rakentamiseen: kun tämä tehdään omana työnä, kaupunki säästää 10.000 euroa. Lisäksi äänestysalueiden määrää vähennetään. Molemmat toteutuvat vuonna 2023 ja yhteenlaskettu säästö on 14.500 euroa
- Konsernipalveluista, erityisesti kaupunginjohtajan ja kaupunginhallituksen ostopalveluista ja strategiseen työhön liittyvistä asiantuntijamäärärahoitusta voidaan toiminnan pahasti kärsimättä supistaa 10.000 e ja 13.000 euroa vuonna 2022.
- Koulujen vuosisiivouksen tekemättä jättäminen 2022 tuo säästöä 110.000 euroa. Sopeutusmäärä voi kasvattaa sulkujen mahdollisuutta säästää.
- Ruoka- ja puhtauspalvelut selvittää erityisesti puhtauspalveluihin kohdennettavan ulkoistuksen.

Konserni- ja elinvoimapalveluiden sopeutukset

12

- Konserni- ja elinvoimapalveluista supistetaan kertaluontoisesti kesätyörahaa, supistus toteutetaan 2022 150.000 eurolla ja vuonna 2023 lisää 50.000 eurolla. Menettely voi olla tilapäinen, mutta menettelyn palauttaminen edellyttää jakoprosessin ja rahan kohdentumiseen uudelleen valmistelua.
- Konsernipalveluiden alaisuudessa oleva kahdenlainen työpajatoiminta voidaan lopettaa vuonna 2023. Koko toiminnan toimintakate on 1.500.000 euroa, mutta tästä summasta jätetään kaupungille vielä toiminnan varmistamiseksi 100.000 euroa. Tällä määrällä voidaan edistää joustavaa siirtymistä vuoteen 2024, jolloin valtio siirtää työllistämisen kunnille.
- Konsernipalveluihin kuuluvat seuraavat kehittämishankkeet: Digitalisaatio sopeutuksen keinona, elinvoiman kasvattamiseen ja yleiseen organisaation kehittämiseen liittyvä työ ja erityisesti käyttöomaisuuden myynnin selvittäminen yhteistyössä Aston kanssa.

Konserni- ja elinvoimapalvelut	Ajankohta		Htv/min	Htv/max	2022	2023	2024	Kertaluontoista
Konsernipalvelut -11 HTV	2022-2023	577 142	11	11	268 571	308 571		
Otavan lähipalvelupisteen sopimuksen uudistaminen	2023	16 000				16 000		
Kehitysrahat	2022	102 000			102 000	0		
Ulkovaalitelineet	2023	10 000				10 000		
KH ja KJ ostopalvelut	2022	10 000			10 000	0		
Strategia, asiantuntijapalvelut	2022	13 000			13 000	0		
Äänestysalueet	2023	4 500				4 500		
Työpajatoimintojen siirtyminen HVA:lle	2023	1 400 000	8	8		1 400 000		
Kehityshankerahat, kertaluontoinen	2022	293 000			293 000	0		293 000
Säästö kesätyörahasta	2022-2023	200 000			150 000	50 000		
Hanke-eurot, kertaluontoinen	2022	50 000			50 000	0		50 000
Ruoka ja puhtaus, vuosisiivous	2022	110 000			110 000			110 000
Satunnainen myyntivoitto	2022	500 000			500 000	0		500 000
Yhteensä		3 285 642	19	19	1 496 571	1 789 071	0	953 000

Siivous ja ruokahuolto

- Käynnistetään ulkoistusmahdollisuuksien selvittäminen
- Kaupungilla on 77 yhdistelmätyöntekijää ja vain 22 työntekijää on keskittynyt pelkkään puhtaanapitoon. Sekä siivous- että ruokahuolto olisi järkevä ulkoistaa yhdessä.
- Erillistyössä tarkastellaan eri vaihtoehdot järjestää siivous- ja ruokahuollon kokonaisuuden tai sen osien ulkoistus esimerkiksi in-house -yhtiölle.
- Kaupalliset toimijat lupaavat usein 5%-10%:n kulujen alennuksen.
- Pitää vertailla myös laatua, jolla kaupunki tuottaa palvelut itse ja laatua, jolla palvelu ostetaan. Ostojen kasvattaminen vaatii valvonnan ja osto-osaamisen kasvattamista. Tällä hetkellä yhden ostopalvelutuottajan kanssa harkitaan sopimuksen jatkoa.
- Henkilöstömäärän alenema olisi nyt 42 työntekijää (lähes sama HTV-määrä), täysin spekulatiivinen säästö voisi olla
- $5\% \times 42 \times 30.000 \text{ e/v} = 63.000 \text{ euroa/v}$

- Kaupungilla on useita konserniyhtiöitä, joiden toiminta on itsenäistä ja jota voidaan ohjata konserniohjauksella.
- **Siitä huolimatta, että konserniyhtiöitä voidaan kehittää ja toimintaa eri tavoin tehostaa, ei tämä hyöty siirry suoraan kaupungin hyväksi. Kaupunki voi saada suoran hyödyn vain osinkona tai esimerkiksi kaupungin myöntämän lainan normaalia markkinakorkoa parempana korkona.**
- Konserniyhtiöiden hallituksella on kuitenkin normaali yhtiölain mukainen vastuu yhtiön toiminnasta, eikä esimerkiksi osinkovaade voi loukata tätä.
- Hallitusten osaamista ja riippumattomuutta on syytä lisätä.
- Esimerkiksi kuvattu Naistingin ja kaupungin järjestely ei paranna suoraan emon tulosta, jollei emo tilaajana saa Naistingin palveluista hyötyä tai Naistinki pysty maksamaan osinkoa.
- Viimeisin konsernirakenneselvitys on valmistunut vuonna 2020 eli edellisellä valtuustokaudella. Selvitys tuodaan Patu-päätöksenteon jälkeen uudelleen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi, jotta sen toteutuksesta voidaan tehdä uudet linjaukset ja sopia aikataulusta.

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Perusopetus

- Peitsarin koulu yhdistetään Lähemäen kouluun syksyllä 2022. Menettely edellyttää pientä investointia Lähemäellä. Säästönä voidaan kirjata erityisesti vuokratiloista luopuminen ja pientä htv-säästöä. Säästöksi on arvioitu 134.000 euroa vuonna 2022 ja vuonna 2023 lisää saman verran.
- Koululaisilla on maksuton julkinen liikenne Walttikortin avulla. Samaan aikaan koulut käyttävät tilausajoa. Waltti-kortin käyttöä painotetaan niin, että koulujen tilausajobudjettia pienennetään. Sopeutussummana tavoitellaan 100.000 euron toimintakatevaikutusta. Säästö toteutuu vuosina 2022 ja 2023.
- *Perusopetuksen yksikkökustannukset ja ryhmäkoko saadaan huomattavasti tarkoituksenmukaisemmaksi kun itäisen alueen kouluratkaisu on toteutettu. Investointien jälkeen kaupungin säästö voi olla 1,1 ME – 18 htv. Ratkaisun tekeminen on kuitenkin siirretty ryhmänjohtajien ja puheenjohtajistojen yhteisellä päätöksellä, eikä euroja oteta tässä työssä lainkaan huomioon.*

Lukio & lautakunnan yhteinen säästö

17

- Kaupungin koko lukioverkkoon kohdistetaan vuonna 2022 150.000 euron ja vuonna 2023 150.000 euron supistus. Lautakunta vastaa säästön operatiivisesta toteutuksesta. Yksi mahdollinen keino on etä- ja aikuislukion siirtäminen Otavian nettilukioon. Käytettäviä keinoja ovat lisäksi johdon uudelleen järjestely ja kurssitarjonnan supistaminen.
- Lukiokokonaisuuteen kuuluu tähän keinovalikoimaan liittyen iso tarkastelu, jossa tarkastellaan kokonaisuus Otavian liikelaitos ja kaupungin lukio sekä ESEDU. Lukion erilaisia organisointimuotoja tarkastellessa on mietittävä myös se, pääseekö Mikkelin vaikuttamaan jatkossa yksinomaan lukiopalveluunsa ottamatta naapureita huomioon samassa tarkastelussa. Organisointimalleissa on ensin selvitettävä järjestämisluvat ja niiden mahdollinen siirtyminen kaupungilta.
- Em. toimien lisäksi kasvatus- ja opetuslautakunnan hankintoihin kohdistetaan yleinen 300.000 euron leikkaus.

Perusopetus, lukio, lautakunnan ostot	Ajankohta		Htv/min	Htv/max	2022	2023	2024	Kertaluontoista
Peitsarin koulun yhdistäminen Lähemäkeer	2022-2023	268 000	0,5	0,5	134 000	134 000		
Leikkaus kasvatus- ja opetuslautakunnan hankintoihin	2022	300 000			300 000			300 000
Tilaukskuljetusten rajoittaminen Waltti-kortin avulla	2022-2023	100 000			50 000	50 000		
Lukion säästötavoite	2022-2023	300 000	2	3	150 000	150 000		
Yhteensä		968 000	3	4	634 000	334 000	0	300 000

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikatoimi

- Kansalaisopisto toimii melko edullisesti, mutta tavoitteena on, että kansalaisopiston toimintaan kohdistetaan vuonna 2022 **100.000** euron ja vuonna 2023 **100.000** euron toiminnan sopeutus. Sopeutus voidaan toteuttaa menoja vähentämällä tai tuloja kasvattamalla.
- Kaupungin asiointipalvelu on tavoitteena siirtää kirjastolle, minkä jälkeen kaupunkilaisten info-palvelut toteutuvat yhdestä paikasta. Järjestely toteutetaan mahdollisimman pienin investoinnein. Toimintakatevaikutus, **200.000** euroa, jakautuu vuosille 2023-2024. Se toteutuu toiminnallisina muutoksina ja henkilöstövaikutuksina. Henkilöstöjohto arvioi htv-vaikutukseksi 5 htv, mikä voi toteutua todennäköisesti eläköitymisin.
- Kirjaston palveluverkkoon kohdistetaan verkon tiivistäminen lakkauttamalla Otavan ja Suomenniemen kirjastot vuoden 2023 alusta. Sopeutussummaksi on arvioitu vuoden 2023 toimintakatevaikutteisesti **50.000** euroa (1 htv). *Selvitetään kuitenkin aukiolomahdollisuus tukeutumalla vapaaehtoistyöhön.*

Vapaa-aikatoimi

- Nuorisopalveluihin kohdennetaan sopeutus, jota etsitään nuorisotalojen toiminnasta. Säästötavoite on 30 000 euroa vuodesta 2023 alkaen.
- **Vapaa-aikatoimeen kuuluvissa liikuntapalveluissa selvitetään palveluiden toiminnallisen puolen jättäminen vapaa-aikatoimeen ja liikuntapaikkojen ylläpito tekniselle puolelle.** Tehtävien pilkkominen voi olla ongelmallinen siksi, että teknisellä puolella on paljon ostopalveluita, mutta liikuntapalveluiden olemassa oleva työvoima on vielä kaupungin palveluksessa. Tekninen puoli selvittää lisäksi varsinkin maaseudulla kolmannen sektorin käytön liikuntapaikkojen ylläpidossa.
- **Liikuntapaikkakokonaisuuteen kohdistetaan vuonna 200.000 euron säästö,** joka jakautuu vuosille 2023-2024. Esitys karsittavista liikuntapaikoista valmistellaan Patu-päätöksenteon jälkeen ja tuodaan erikseen päätöksentekoon hallintosäännön edellyttämällä tavalla. Säästösumma tarkoittaa merkittävää lähiliikuntapaikkojen karsimista, ja sillä on myös henkilöstövaikutuksia.
- **Lisäksi valmistellaan ja tavoitellaan luopumista seuraavista vuokrakohteista:**
  - Ristiinassa on vuokrattuna yksityinen varasto, ent. kaupungin tekninen toimisto. Vuokra ulkopuolelle 28 527 e/v. Tilapalveluilta vuokrattuun Urheilukentän huoltorakennuksen yhteyteen voisi rakentaa/investoida varastotilan latukoneelle ja traktorille. Rakennuskustannukset kertainvestointina mutta pidemmällä tähtäimellä säästö vuokrassa. Parantaa myös työn tehokkuutta, kun ei tarvitse kalustoa lähteä erikseen muualta hakemaan (tämä korostuu, jos henkilökunnan määrä vähenee).
  - Raviradantien kuntosali, joka on erityisesti yhdistysten ja seurojen käytössä. Omistajataho ESEDU. Muutto 2020, jolloin ei kaupungin tiloista löytynyt sopivaa tilaa. Vuokra 40 093 e/v.
  - Kamppailuareenan tilat 1816 m². Omistajataho Mikko Oy. 153 160 e/v. Tilat vuokrattu edelleen Kamppailuinstituutille 20 000 e/v. Tiloihin seurat ovat rakentaneet useamman seuran harrastustilat. Vastaavien tilojen löytyminen kaupungin omistamista rakennuksista?

Vapaa-aikatoimi

- Vapaa-aikatoimen kokonaisuuteen kuuluu useita selvitystöitä, joilla tavoitellaan edelleen sopeutuvuutta. Vapaa-aikatoimen palveluihin kohdistuu jäljempänä leikkaukset avustuksiin ja kumppanuussopimukseen.
- Selvitettävät ja sopeutusta mukanaan tuodessaan toteutettavat hankkeet: Mikaeli ja orkesterin järjestely, vapaan sivistystyön ja kansalaisopiston toiminnan päällekkäisyydet, uimahallit

Vapaa-aika	Ajankohta		Htv/min	Htv/max	2022	2023	2024	Kertaluontoista
Kansalaisopisto	2022-2023	200 000			100 000	100 000		
Asiointipalvelu kirjastolle	2023-2024	200 000	4	6		100 000	100 000	
kirjastot	2023	50 000	1	1		50 000		
Vapaa-aika, liikuntapalvelut	2023-2024	200 000	2	3		100 000	100 000	
Nuorisopalvelut	2022-2023	30 000	1	1		30 000		
Yhteensä		680 000	8	11	100 000	380 000	200 000	0

Asuminen ja toimintaympäristö

Asuminen ja toimintaympäristö (ASTO)

- Kokonaisuuteen kuuluu henkilöstösuunnitelman mukainen 5,5 htv:n säästö, joka toteutetaan 2022 ja 2023, 141.429 euroa kumpanakin.
- Naistinki: Poliittinen päätöksenteko on nostanut esille kaupungin konserniyhtiön Naistingin ja kaupungin kiinteistöjenhoidon yhteistyön syventämisen.
- Satunnainen myyntivoitto, 500.000 euroa, perustuu esimerkiksi sote-kokonaisuuteen liittyvään kiinteistökauppaan. Voitto kirjautuu konsernipalveluille, mutta varsinainen operatiivinen vastuu kuuluu ASTOLle.
- Asumisen ja toimintaympäristön kokonaisuuteen v. 2022 kuuluu myös merkittävä leikkaus ostoissa ja hankinnoissa, 609.500 euroa.
- *Toimialalle kuuluu myös suuri määrä selvitystyötä: talousmetsien hoidon uudelleenorganisoinnin tarkastelu ja mahdollinen kokonaisuuden kilpailutus, lentokenttäpalveluiden tulevaisuuden ratkaiseminen, vesilaitoksen yhtiöittämisselvityksen laatiminen, aluejohtokuntien toimintamallin muutos sekä etätyön organisoinnissa ja muiden toimitilasäästöjen etsimisessä (keltainen talo, Rantakylä).*

Asuminen ja toimintaympäristö	Ajankohta		Htv/min	Htv/max	2022	2023	2024	Kertaluontoista
Asuminen ja toimintaympäristö -5,5 HTV	2022-2023	282 858	5,5	5,5	141 429	141 429		
Naistingin ja rakennuspalveluiden yhteistyön syventäminen	2022-2023	40 000				40 000		
Yhteensä		322 858	6	6	141 429	181 429	0	0

Mikkelin vesiliikelaitoksen yhtiöittäminen

Liikelaitoksesta ei ole tehty varsinaista yhtiöittämisselvitystä ja siten arviot yhtiöittämisen vaikutuksista ovat hyvin alustavia.

- Alustavan tarkastelun perusteella Mikkelin vesilaitoksen yhtiöittäminen aiheuttaisi Mikkelin kaupungille **satunnaisen tuoton** vesi- ja viemäriverkoston uudelleenarvottamisen kautta. Kertaluonteinen erä ei kuitenkaan todennäköisesti yksin riitä kaupungin kumulatiivisen alijäämän kattamiseen (2020: noin -33 miljoonaa euroa).
  - Muodostuvan yhtiön elinkelpoisuuden arviointi on erityisesti uuden puhdistamon vuoksi vaikea arvioida.
    - Operoinnista aiheutuvat kustannukset?
    - Poistojen taso nousee merkittävästi, kun puhdistamo otetaan käyttöön.
    - Poistojen taso nousee myös, jos yhtiöittämisen yhteydessä vesijohtoverkoston arvo uudelleenarvioidaan.
    - Vanhan puhdistamon tilanne ja mahdollinen alaskirjaus?
    - Vaikuttaa todennäköiseltä, että yhtiön perustamisvaiheessa ainakin osa liikelaitoksen veloista olisi jätettävä kaupungin taseeseen. (huomioidaan jo nyt ulkoisissa tilinpäätöksissä → ei negatiivista vaikutusta kaupungin tunnuslukuihin)
    - → yhtiön pääomittamisen tarpeeseen on ilman yhtiöittämisselvitystä vaikea ottaa kantaa
  - Vesiliikelaitos on maksanut kaupungille vuosittain 500 000 euroa peruspääoman korvausta.
  - Eriytetyn tilinpäätöksen perusteella liikelaitoksen käyttökate 2020 oli noin 6,8 miljoonaa euroa ja tulos ilman tilinpäätössiirtoja noin 2,6 miljoonaa euroa.
  - Vesi- ja viemäriverkoston tasearvo oli 2020 tilinpäätöksessä noin 20,5 miljoonaa euroa. Poistotapana on käytetty 7 %:n menojäännöspoistoa.
  - Yhtiöitettäessä vesi- ja viemäriverkosto tyypillisesti arvostetaan hankintavuodesta laskien 40 vuoden tasapoistomenetelmällä (käyttöikä 70-90 vuotta) → tällöin vuotuinen poisto verkostosta on 2,5 %.
  - Verkoston investoinnit, toteuttamisvuodet ja investointiavustukset eivät tässä vaiheessa olleet käytettävissä.
  - Hulevesi siirtyi kaupungin toiminnaksi 1,4 ME 1.1.2021
- Kokonaisuuden kannalta järjestely on järkevää selvittää. Tähän on kaksi perustetta:
- Myyntivoitto, joka vahvistaa kaupungin tasetta, lisäksi järjestely mahdollistaa taseen edelleen vahvistumisen siksi, että erityisesti puhdistamoinvestoinnin kasvattamat poistot poistuvat kaupungin taseesta.
  - Hanke ei tulisi olemaan helppo.

Elinvoimatoiminta ja muu kaupungin uudelleen organisointi ²⁵

- Elinvoimatoiminnan uudelleen järjestely ei ole varsinainen nopeasti vaikuttava sopeutuskeino, mutta elinvoimatoiminnan kehittämistä lähempänä emoa ja sen rakenteellistamista emokaupungin organisaatioon pidetään tärkeänä.
- Myös kaupungin muun organisaation kehittäminen on noussut tärkeäksi.
- Työ on siis kaksivaiheinen: Elinvoimatoiminta valmistellaan ja päätetään toukokuun loppuun mennessä ja tämän jälkeen valmistellaan kaupungin muu organisaatio ottaen huomioon jäljelle jäävät palvelut ja kaikki muut palvelualueet.

Omaisuuuden myyminen, hoitaminen 2022-2024

- Järjesteltävissä oleva kiinteistöomistus, muut kuin sote-kiinteistöt ulkoiseen taseeseen
- Vuokra-asunnot - ulkoiseen taseeseen
- Kaupungin tuotantolaitokset (esimerkiksi päiväkodit ja koulut) - ulkoiseen taseeseen.
- Sähkö- ja energiayhtiöiden järjestelyjä varten kaupunki on perustanut energiatyöryhmän (2022-2023).

Tukipalvelut, muut keinot

Tukipalvelut, muut keinot

- Kaikkiin toimialoihin kohdistuvat avustukset ja kumppanuudet, jotka toteutuvat seuraavasti:
  - Yksityistieavustuksista 100.000 e vuonna 2022 ja 140.000 euroa lisää vuonna 2023. Yksityistieavustusten vuoden 2022 budjettisumma on 1,2 ME.
  - Kaupunginhallituksen kumppanuussopimuksista leikataan 27 000 euroa vuonna 2022
  - Kaupunginhallituksen ja lautakuntien kumppanuuksista ja avustuksista leikataan 573.000 vuonna 2023.
  - Avustusten ja kumppanuussopimusten tarkastelun kokonaisvaikutus toimintakatteeseen v. 2022-2023 on yhteensä 840.000 euroa. Tätä summaa kasvattaa aiemmin päätetty orkesterin leikkaus 2023 200.000 euroa.
- Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu vuonna 2022 suuri leikkaus jo talousarvioon merkityistä erilaisten hankintojen määrärahoista, 831.400 euroa. Leikkaukset tehdään edellä olevissa dioissa esitettyjen muiden hankintaleikkausten lisäksi.

Hankintaleikkausten jako

Hallinto- ja elinvoimapalvelut	51 400
Ruoka- ja puhtauspalvelut	10 000
Kaupunkikehityslautakunta	609 500
Kasvatus- ja opetuslautakunta	77 000
Hyvinvoinnin ja osallisuuden ltk.	83 500
Yhteensä	831 400

Muita keinoja, kohdistuvat kaikkiin	Ajankohta		Htv/min	Htv/max	2022	2023	2024	Kertaluontoista
Avustusten, kumppanuuksien ja hankintojen vähentäminen								
Yksityistieavustukset 100 + 140 teur								
KH:n kumppauudet 27 teur	2022-2023	267 000			127 000	140 000		
Avustukset ja kumppanuudet, jotka on lukittu 2022; 10% ja 20%	2023	573 000				573 000		
Hankintojen leikkaus	2022	831 400			831 400	0		249 420
Yhteensä		1 671 400	0	0	958 400	713 000	0	249 420

Hankkeet, lisäselvitykset: aikataulut ja vastuut 1/2

29

Aihe	Vastuutaho	Aikataulu
Organisaatiouudistus, elinvoima- ja organisaatioselvitys	Kaupunginjohtaja	Elinvoimaorganisointi valmistellaan ja päätetään 5/22 loppuun mennessä. Tämän jälkeen valmistellaan kaupungin muu organisaatio ottaen huomioon jäljelle jäävät palvelut.
Omaisuuksien myyminen, selvitys myymisen mahdollisuuksista	Kaupunkikehitysjohtaja	Pelastuslaitoksen kohteiden ja Graanin palvelutalon myyntiprosessi käyntiin välittömästi (minimissään konsernin sisäinen järjestely). Muutoin jatkuvaa toimintaa. Myytävästä omaisuudesta tuodaan KH:lle tarkempi selvitys 6/22 loppuun mennessä.
Lukioselvitys - Otavia ja ESEDU	Sivistysjohtaja	Selvitys valmis 8/22 loppuun mennessä.
Mikaeli ja orkesterijärjestelyt	Sivistysjohtaja & hallintojohtaja	Selvitys valmis 8/22 loppuun mennessä. Sisältää myös Mikaelin kumppanuussopimuksen ja rahavirtojen tarkastelun/järkeistämisen.
Taloussuunnitelmien hoidon organisointimahdollisuudet ja mahdollisesti ulkoisen palvelun kilpailuttaminen	Kaupunkikehitysjohtaja	Selvitys valmis 6/22 loppuun mennessä.
Vesilaitoksen yhtiöittäminen, tehtävä selvitys	Kaupunkikehitysjohtaja & talousjohtaja	Esitys yhtiöittämisselvityksen toteuttamisesta/tilaamisesta tuodaan KH:lle 5/22 loppuun mennessä.
Etätyön organisointi ja muut toimitilasäästöjä lisäävät mahdollisuudet	Kaupunkikehitysjohtaja	Selvitys valmis 8/22 loppuun mennessä.
Ulkoistusselvitys, ruoka- ja puhtauspalvelut (erit. puhtaus)	Hallintojohtaja Palvelujohtaja	Selvitys valmis 6/22 loppuun mennessä.
Digitalisaatio sopeutuksen keinona	Talousjohtaja	Jatkuvaa toimintaa. Johtoryhmä päättää vuosittain tietyn kehittämisrahan kohdentamisesta; painotus säästöjä tuoviin toimiin. Edellyttää työpanosta ja aktiivisuutta myös toimialoilta itseltään. Astolla on käynnissä suuri digihanke, joka valmistuttuaan tuo merkittävää tehostusta työskentelyyn.
Konsernirakenne	Kaupunginjohtaja	Viimeisin konsernirakenneselvitys vuodelta 2020. Tuodaan toimenpiteet uudelleen KH:n linjattavaksi Patu-päätöksenteon jälkeen.
Yhteistyön syventäminen ja yhteishankinnat Naistinki Oy:n kanssa	Kaupunkikehitysjohtaja Naistinki Oy:n tj	Selvitys valmis 5/22 loppuun mennessä.
Energiaomaisuusselvitys	Energiatyöryhmä Kaupunginjohtaja	Energiatyöryhmä työskentelee sille annetun toimeksiannon mukaisesti ja raportoi KH:lle. Päätösesitys mahdollisesti kevään -22 aikana.

Hankkeet, lisäselvitykset: aikataulut ja vastuut 2/2

Aihe	Vastuutaho	Aikataulu
Säästö uimahalleista; toisen uimahallin ulkoistaminen tai lakkauttaminen	Sivistysjohtaja	Selvitys valmis 5/22 loppuun mennessä.
Lentokenttäpalveluiden lakkautus tai rahoituspohjan laajentaminen	Kaupunkikehitysjohtaja	Selvitys valmis 5/22 loppuun mennessä.
Aluejohtokuntien toimintamallin muutos	Kaupunkikehitysjohtaja	Selvitys valmis 5/22 loppuun mennessä.
Suomenniemen koulun lakkauttaminen	Sivistysjohtaja	Selvitys valmis 5/22 loppuun mennessä.
Varhaiskasvatuksen muutoksista saatavat säästöt	Sivistysjohtaja	Selvitys valmis 5/22 loppuun mennessä.

Mihin riittää?

Kaikki yhteensä

Toimenpidekokonaisuus yhteensä	2022	2023	2024	Yhteensä
Toimintakatevaikutus	2 249 980	3 397 500	200 000	5 847 480
Kertaluontoiset v. 2022 (satunnaiset paketista)	1 730 420			1 730 420
Päättäjien tavoitteeksi asettamat vapaaehtoiset henkilöstömenosäästöt + muu palkkaussäästö	700 000			700 000
Yhteensä	4 680 400	3 397 500	200 000	8 277 900

Arvioitu htv-vaikutus on 45-55 htv

Painelaskelmaa edellä esitetyt sopeutustoimet huomioiden TP2021, verorahoitus 2022 vastaa kaupungin omaa arviota, inflaatio 2,5%

- Vuonna 2023 tuloksessa on 7-8 ME korkealla veroprosentilla maksettua, tilittämätöntä verotuloa.
- Tämä kuuluu sote-uudistuksen toteutukseen.
- Satunnaiseen tuloon on kirjattu vain vuoteen 2022 kohdistuvat menon vähennykset ja tulon lisäykset sekä vapaaehtoinen henkilöstön oma sopeutus.

Mikkeli	Trendi:		2015-2020					
	TP 2019	Tp 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Asukasluku	53 134	52 583	52 194	51 783	51 380	50 982	50 588	50 193
Verotettava tulo	830 546	845 788	868 271	893 770	1 041 906	1 000 220	1 021 111	1 046 184
Veroprosentti	20,50	22,00	22,00	22,00	9,61	9,61	9,61	9,61
Toimintakate	-317 739	-328 388	-350 148	-352 150	-118 211	-121 870	-125 850	-129 952
Sopeutus		0	0	2 250	3 398	200	0	0
Muutos 1000 e	-8 250	-10 649	-21 760	-2 002	233 939	-3 659	-3 980	-4 101
Muutos %:ia	2,67 %	3,35 %	6,63 %	0,57 %	-66,43 %	3,10 %	3,27 %	3,26 %
Verorahoitus	319 209	359 648	364 990	369 586	148 475	145 376	146 797	150 984
Verorahoituksen muutos 1000 e	8 663	40 439	5 342	4 596	-221 111	-3 098	1 420	4 188
Käyttökate	1 470	31 260	14 842	17 436	30 264	23 506	20 947	21 033
Rahoitustuotot ja -kulut	1 662	3 072	2 893	3 526	1 972	1 944	1 831	1 773
Vuosikate	3 132	34 332	17 735	20 962	32 236	25 450	22 778	22 806
Poistot	21 474	20 423	21 664	23 500	23 500	24 000	24 000	24 650
Satunnaiset tulot ja menot		0	0	2 430				
Ylijäämä/alijäämä	-18 083	9 448	-3 845	52	8 896	1 610	-1 062	-1 684
Kumulatiivinen ylij/alij.	-42 184	-32 736	-33 549	-33 497	-24 601	-22 992	-24 054	-25 738
Kumulatiivinen ylij/alij./as	-794	-623	-643	-647	-479	-451	-475	-513
Nettoinvestoinnit	33 803	46 761	22 063	29 187	40 863	35 650	28 275	22 739
Lainakanta 1000 eur	251 836	278 519	298 244	305 090	315 204	327 076	334 151	335 852
Lainakanta eur/as	4 740	5 297	5 714	5 892	6 135	6 416	6 605	6 691

Vuonna 2023 tuloksessa on 7-8 ME korkealla veroprosentilla maksettua, tilittämätöntä verotuloa. Verotuloerässä 2022 on miljoonan euron talousarviokäsittelyssä päättäjien päättämä verotuloerä.

Arviointimenettely

Konsernin kriisimittarit	TP 2019	Tp 2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Peruskunnan alijäämä	-42 184	-32 736	-33 549	-33 497	-24 601	-22 992	-24 054	-25 738
..Alijäämää 4 peräkkäisenä vuonna					Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy
Konsernin alijäämä €/as	384	575	506	511	688	725	710	682
... 500 €/as ja 1000 €/as	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty
Konsernivuositote / poistot	75 %	119 %	91 %	94 %	113 %	100 %	96 %	95 %
Kunnan veroprosentti	20,50	22,00	22,00	22,00	9,61	9,61	9,61	9,61
Kons. lainakanta ja vuokravast.	11 978	12 035	12 497	12 722	13 013	13 342	13 580	13 715
Kons. Laskennallinen lainanhoito	54 %	90 %	70 %	73 %	85 %	76 %	72 %	72 %
Konsernivuositote / poistot		Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty
Kunnan veroprosentti		Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Täyttyy	Täyttyy
Kons. lainakanta ja vuokravast.		Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Täyttyy
Kons. Laskennallinen lainanhoito		Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Ei täyty	Ei täyty	Täyttyy	Täyttyy
Montako	0	0	0	1	0	1	3	3